

A tudós is lehet érdekes ember

Napjainkban a médiában központi szerep jut a celebeknek, a sajtó nyomon követi életüket, egyre-másra jelennek meg könyvek a hírességek viselt dolgairól, bölcs gondolataikról és tanácsaikról az emberiség számára. A nagyközönség azonban szinte semmit nem tud hazánk kiemelkedő tudósairól, eredményeikről és az útról, amely sikereikhez vezetett. Miért is tudna, mondhatja a nép egyszerű fia, nyaralnak-e a Bahamákon, viselnek-e designer ruhadarabokat és sztárfodrászokhoz járnak-e, bebörtönzik-e őket, tehát történik-e velük valami „fontos”?

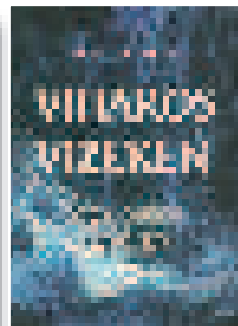
tudós személyes visszaemlékezésein alapul, amelyek megfogalmazása, ha úgy tetszik. önvallomása teszi rendkívül érdekes olvasmánnyá, amely nemcsak a tudóst mutatja be, hanem a közeget is, amelyben életpályája felépült.

Itt nincs mód az egyes kötetek részletes ismertetésére, azonban kedvcsinálóként mind-egyik kötetből érdemes kiválasztani egy fontos, és az illető tudóst jellemző idézetet:

„A következő húsz évben olyan gyors fejlődés várható, hogy a tudomány eredményeinek etikátlan, erkölcsileg elfogadhatatlan felhasználása súlyos hatással lehet az emberiségre.

a rosszakat, a másokra a jókat. Kiderült, hogy ezek párba állíthatók. Ha valami rossz történt, az előfeltétele lett a jónak. Holott negyven évig úgy éltem meg az életet, mint egy szerencsétlen flótásút, akit megállás nélkül üldöztek. Mikor megláttam ezt a listát, rájöttem, hogy alapján véve szerencsés fickó vagyok, akire odafönt a Gondviselés egész csapata vigyáz.” (Vajna Zoltán)

„A magyar őstörténet csak minket érdekel, de minket aztán nagyon – ez az, ami kicsit megijesztett. Magyarországon minden második ember műkedvelő őstörténész, aki úgy érzi, joga van hozzászólni. 1990 előtt a

Nos, ezt az űrt igyekeznek betölteni a Lexica Kiadó könyvsorozata, amely kiemelkedő hazai tudósok, akadémikusok életútját követi nyomon, részletes képet adva sikereikről és személyiségükről. Eddig öt kötet jelent meg, amelyeknek szerzője Ézsiás Erzsébet.

A mindentudás professzora –

Vizi E. Szilveszter életútja (2011)

A tudomány nagykövete –

Kroó Norbert életpályája (2013)

Tudás, türelem, tisztesség –

Náray-Szabó Gábor életpályája (2013)

Viharos vizeken –

Vajna Zoltán életpályája (2014)

A „Boldogító Tudás” –

Vásáry István életpályája (2015).

A kötetek megjelenését dicséretes módon az MTA különböző intézetei támogatták. A kiválasztott tudósok tevékenysége több tudományterületet fed le, van köztük orvos, fizikus, kémikus, mérnök és orientalista, s ami közös bennük: a kiemelkedően sikeres szakmai és kiterjedt közéleti tevékenység. Sajnálatos módon azonban ettől még a nagyközönség szinte semmit nem tud e kiemelkedő tudósok tevékenységéről, pedig országunk joggal lehet büszke rájuk!

A kötetek címe ötletes és beszédes, jelzi, hogy az olvasó mire készülhet fel. A szerző részletesen áttekinti a kiválasztott tudósok családi hátterét, különös tekintettel az elmúlt évszázad bonyolult politikai eseményeinek viszonylatára, és nyomon követi az életpályát. A kötet anyaga túlnyomórészt a kiválasztott

Az értelmiségiek mindenütt egybehangzóan vallják, hogy tudomány és műszaki fejlődés nélkül egyetlen modern társadalom sem élhet meg. A tudásba való befektetés ugyanis egyben a jövőbe való befektetés is.” (Vizi E. Szilveszter)

„Ha az ember beleássa magát valamibe, időnként váltani kell. Először klasztrikus szilárdtestfizikát kutattam, aztán ugyanezt nukleáris módszerekkel. Átálltam a lézerekre, és ezeket kezdtem használni a szilárdtestfizikában, aztán áttertem az új típusú fényre. Az életemben bekövetkező jó néhány változás arra a tapasztalatra épült, amelyet korábban szereztem. A nemzetközi tudomány azonban akkor ismeri meg a kutatót, ha adott területen magas színvonalú munkát végez. Hátrányt jelent, ha átáll másik területre, mert ott nem ismerik. Ez rám is vonatkozott. Mindig újra és újra el kellett ismertetni eredményeimet a világgal, de ez csak keményebb munkára serkentett.” (Kroó Norbert)

„Az erkölcs nem függ a pártállástól, hanem a tiszparancsolaton alapszik már négyezer éve. Tudás – tisztesség – türelem kell, hogy jellemezze a működésünket, ezt mondtam a megválasztásomkor. A tudás a professzorokon keresztül adott, bízom benne, hogy a tisztesség megvan, a türelmet nehezebb gyakorolni, mert az nem magyar erény.” (Náray-Szabó Gábor)

„Minderről szívesen tartok előadást, Einsteinról, a bölmöbikáról, de magamról nem... Összeírtam egy lista két oszlopába állítva életem főbb eseményeit, egyik oldalra

cenzúra miatt a tudományban dilettáns művek nem jelenhettek meg. A szabadsággal együtt azonban kitört a szabadosság. A dilettáns művek mennyisége azóta többszöröse az igazi tudományos könyveknek. Bárki kiadhat hülyeségeket, ha van pénze. A magyar közönség egy része pedig habzsolja egy kis ezoteriával keverve.” (Vásáry István)

Az igen változatos életpályák ellenére könnyű kiválasztani azt, ami közös bennük. A kiemelkedő tudósok mindegyikének ösztönző családi háttere volt a történelem viharainak hatásai ellenére. A családtól megtanulták a kitartást, az érdeklődést és a kemény munka tiszteletét. Mindegyikük nagyon jó iskolába járt, egyes kiváló tanáraikra még ma is hálásan emlékeznek vissza. Ők keltették fel bennük az érdeklődést a tudomány egyes szakterületei iránt, és kísérték figyelemmel szellemi fejlődésüket. Ez a körülmény főleg a mai oktatási állapotokra való tekintettel különösen figyelemreméltó. Végezetül pályájuk során mindegyikük hasznos segítséget és támogatást kapott szakterülete egy-egy neves idősebb kutatójától. E három tényező együttes megléte talán valóban a „Gondviselés” figyelmének tekinthető, Vajna Zoltán szavaival élve.

Összefoglalva, a könyvsorozat mindegyike rengeteg információt tartalmazó, érdekes, de egyben elgondolkodtató olvasmány is, amit főleg azoknak lehet ajánlani a fiatalok közül, akik a tudományos pályára lépés gondolatát fontolgatják.

BENCZE GYULA